

Riigikogu keskkonnakomisjoni avaliku istungi protokoll nr 161

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 16. juuni 2026

Algus 14.00, lõpp 16.25

Juhataja: Yoko Alender (esimees)

Protokollija: Elise Ernesaks (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Urmas Reinsalu (Andres Metsoja asendusliige), Tarmo Tamm

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudusid: Rain Epler ja Züleyxa Izmailova

Kutsutud: Kliimaministeeriumi kliimaosakonna juhataja Laura Remmelgas ja nõunik Hedy Eeriksoo ning energeetikaosakonna juhataja Rein Vaks, Keskkonnaameti kliimabüroo juhataja Annika Konovalov, Keskkonnaagentuuri metsaosakonna juhataja Janika Laht, Õiguskantsleri kantselei ettevõtluskeskkonna osakonna juhataja Evelin Lopman, Eesti Transpordikütuste Ühingu tegevjuht Krista-Maria Alas, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja poliitikakujundamise ja õigusosakonna juhataja Marko Udras, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja projekti “Life SiP WetEST” projektijuht Riina Maruštšak, Eesti Tööandjate Keskliidu kestliku ettevõtluse ja innovatsiooni valdkonnajuht Kati Rostfeldt, Eesti Keemiatööstuse Liidu tegevjuht Kärt Alaküla, MTÜ Eesti Turbaliidu esimees Jüri Tiidermann, Eesti Puhta Tööstuse ja Tehnoloogia Liidu tegevjuht Karlis Goldstein, Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liidu õigusloome teemajuht Jaan Lindmäe, Eesti Linnade ja Valdade Liidu nõunik Reigo Lehtla, Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse taie rakendamise ja seire tiimi fookusvaldkonnajuht Tõnu Tuppits, Eestimaa Looduse Fondi kliimapoliitika ekspert Maia-Liisa Anton, Eesti Keskkonnaühenduste Koja esindaja Eesti Rohelise Liikumise elurikkuse ekspert Tristan Saupõld, SA Keskkonnaõiguse Keskuse jurist Kertu Birgit Anton, Noorte Keskkonnanõukogu esindajad Linda Lees ja Robert Pappel, Rohetiigri juhatuse liige Eva Truuverk ja energia teekaardi peatoimetaja Jaanus Purga (1. päevakorrapunkt); Keskkonnakomisjoni praktikant Liisa Varu (1.–2 päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud kliimakindla majanduse seaduse eelnõu (928 SE) teise lugemise ettevalmistamine
2. Info ja muud küsimused

1. Vabariigi Valitsuse algatatud kliimakindla majanduse seaduse eelnõu (928 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Yoko Alender ütles sissejuhatuseks, et kliimakindla majanduse seaduse eelnõu esimene lugemine toimus 9. juunil ja muudatusettepanekute tähtaeg on 9. juulil. Täna sel istungil toimub huvigruppide kuulamine.

Laura Remmelgas tegi ettekande kliimakindla majanduse seaduse eelnõust (Lisa 1). Tema sõnul on eelnõu eesmärk vähendada Eesti sõltuvust imporditavatest fossiilkütustest, tugevdada energiajulgeolekut ning suurendada ühiskonna ja majanduse vastupanuvõimet kliimamuutustele. Eelnõu kinnitab Eesti liikumise 2050. aasta kliimaneutraalsuse suunas ning seob selle EL-i ühiste kliimaeesmärkidega. Eesti on juba vähendanud kasvuhoonegaaside heidet märkimisväärselt ning eelnõukohane seadus määrab edasise tempo. Aastaks 2050 tuleb saavutada kliimaneutraalsus, vähendades heidet ja tasakaalustades jääkheidet tehnoloogiliste ning looduspõhiste sidumislahendustega. Tegemist on raamseadusega, mis ei sea sektoripõhiseid eesmärke, vaid jätab suurema paindlikkuse otsustada, millised lahendused eri valdkondades kõige paremini toimivad. Eelnõukohane seadus sätestab õiglase ülemineku, teaduspõhise kliimapolitiika, ringmajanduse, kestliku ruumikavandamise ja puhta konkurentsivõimelise majanduse arendamise põhimõtted. Samuti kohustab see kohalikke omavalitsusi (KOV) koostama energia- ja kliimakavasid ning näeb ette iga-aastase kliimaaruandluse. Energiajulgeoleku tugevdamiseks väldivad riigiasutused uusi investeeringuid fossiilkütustesse, välja arvatud juhul, kui puuduvad töökindlad alternatiivid või investeering toetab üleminekut puhtale majandusele. Oluline roll on ka Riigikogul ja kliimanõukojal, kes nõustab Vabariigi Valitsust, hindab kliimaeesmärkide täitmist ja teeb ettepanekuid vajalike meetmete rakendamiseks. Eelnõukohase seaduse elluviimist toetavad teekaardid, mis toimivad riigi visiooni ja tegevusplaanina kliimaneutraalse, turvalise ja konkurentsivõimelise majanduse saavutamiseks.

Annika Konovalov sõnas, et Keskkonnaamet on olnud eelnõu ja teekaartide koostamise juures. Oluline on, et vahe-eesmärgid oleksid seaduse tasemel sätestatud.

Janika Laht kinnitas, et Keskkonnaagentuur on olnud eelnõu väljatöötamisse kaasatud. Vaja on selgust ja õiges suunas liikumise kokkulepet. Keskkonnaagentuur toetab Riigikogu suuremat rolli.

Evelin Lopman ütles, et riik on võtnud endale kliimakaitsega seotud kohustusi ja nende täitmiseks on vaja piiranguid. Põhiseaduse järgi peavad kohustused olema sätestatud seaduse tasemel. Eelnõu näol on tegemist raamseadusega ja selle regulatiivsus on minimaalne.

Krista-Maria Alas märkis, et tunnustatakse soovi võidelda kliimamuutuste vastu. Eelnõus ei kirjeldata usutavalt, kuidas valitud eesmärkideni jõutakse. Energiamaajanduse arengukava 2035 arutelul toodi välja, et puudub tegevusplaan eesmärkideni jõudmiseks. Maanteetranspordi valdkonnas on kirjeldatud alternatiivkütuste ja tehnoloogiate rolli, kuid puudub selgus, kuidas need vähendavad fossiilkütuste kasutust. Esimesed eesmärgid on seatud 2030. aastaks, kuid üle pole suudetud võtta EL-i maanteetransporti käsitlevaid direktiive. Lähis-Ida kriis näitlikustas, kuivõrd ollakse sõltuvuses fossiilkütustest. Kohustusi ei saa sätestada tegevuskavades ja vaja on konkreetset seadusandlikku regulatsiooni. Transpordisektori teekaart on pigem soovituslik ja seal pole kirjas, kuidas päriselt eesmärkideni jõuda.

Marko Udras sõnas, et Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ei sea kahtluse alla eelnõu eesmärke, kuid küsimus on, kuidas nendeni jõutakse ja millises tempos. Soovitakse õiguskindlust ja ettenähtavust, et ettevõtetele oleks investeerimiskindlus. Eelnõu paraku ei anna investeerimiskindlust. Eelnõu esimene versioon oli pikem ning sisaldas spetsiifilisemaid sektorieesmärke ning see andis veelgi vähem kindlust. Praegune eelnõu versioon on paindlikum ja eelnevatest parem. Eelnõu ei näe ettevõtetele ette uusi kohustusi, täiendavaid kulusid ega kahjusta konkurentsivõimet. Soovitakse, et eelnõu oleks konkreetsem ja annaks ettevõtetele rohkem kindlust. Pole realistlik, et eelnõu oleks kõikide huvirühmade kompromiss ning keeruline on ennustada, milline hakkab olema majanduslik, poliitiline ja julgeoleku olukord aastal 2050. Toetatakse, et teekaartides lepitakse kokku sektorite eesmärgid ja kuidas nendeni jõuda, kuid teekaart peaks olema vabatahtlik. Eelnõu pole ideaalne, kuid siiski kõige parem versioon. Puhta tööstuse kokkuleppega tullakse kaasa.

Riina Maruštšak lausus, et Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda toetab eelnõu eesmärke, kuid eelnõu ei anna ettevõtetele kindlust. Toetatakse, et eelnõus ei kirjeldata sektoriaalseid eesmärke. Toidujulgeolek on oluline, kuid eelnõus pole selle sõnastus piisav. Leitakse, et eraldi põhimõttena peab olema välja toodud kohaliku toidutootmise toimepidevus ja isevarustatuse võimekus. Põllumajandussektoris tuleb kasvuhoonegaaside heitkogus looduslikest protsessidest, kuid toidutootmist ei tohiks siiski vähendada. Teekaardid pole õiguslikult siduvad, kuid eelnõus peaks see põhimõte olema selgelt välja toodud, sest see looks õigusselgust ja kindlust. Teekaardid peaksid olema suunavad ja paindlikud dokumendid, sest peab arvestama geopoliitiliste muutuste, uute teadmiste, poliitikasuundade ning turgudega. Edasistes teekaartide protsessides peaks tagama sisulise huvigruppide kaasamise. Eelnõusse tuleb lisada toidujulgeoleku põhimõte ja välja tuua, et teekaardid pole õiguslikult siduvad.

Kati Rostfeldt märkis, et Eesti Tööandjate Keskliit on toetanud eelnõu väljatöötamist. Teekaardid ja nende koostamiseks tehtud analüüsid peaksid andma kindluse eesmärkide jõukohasusest. Pärast teekaartide koostamist pole tehtud täiendavaid mõjuhindanguid ja seetõttu ei saa väita, et eesmärgid on jõukohased. Trajektoolid pole huvirühmadega kokku lepitud ja transporditeekaardi aruteluks toimus vaid üks kohtumine. Üksikute arutelude toimumist ei saa samastada kokkuleppega. Ettevõtjate konkurentsi- ja investeerimisvõime pole kitsas erahuvi, vaid sellest sõltuvad töökohad, maksutulud, regionaalareng, eksport, toimepidevus ja võimekus rahastada kliimapoliitikat. Ettevõtjad pole vastu detailsemale eelnõule, kuid probleemiks on, et eesmärkide jõukohasus on hindamata. Teekaardid on koostatud piiratud kaasamisega ja ülemineku küsimustele pole lahendusi. Eelnõust eemaldati sektoripõhised eesmärgid seetõttu, et nende jõukohasust ei suudetud tõendada. Eesti Tööandjate-Keskliit on esitanud päringu seoses Kliimaministeeriumi tellitud olulise kliimamõju uuringuga. Uuringu lahendused piiravad oluliselt ettevõtete tegevusvabadust ja kinnitavad riski, et kui seaduses pole sätestatud piire, siis need otsused teeb minister või ametkond. Teekaardid tuleks teha valmis sisulises koostöös sektoriga, viia läbi puuduvad mõjude hindamised ja määrata seaduses oluliste piirangute sisu ning piirid.

Kärt Alaküla lausus, et Eesti Keemiatööstuse Liidul on viimastel aastatel läinud kehvasti ja palju tootmisvõimekust on liikunud kolmandatesse riikidesse. Eesti Keemiatööstuse Liit toetab võimetekohast ja järkjärgulist liikumist madalama heitega majanduse poole. Kliimapoliitika peab toetama Eesti tööstuse konkurentsivõimet, investeerimiskeskonda, energiajulgeolekut ja tööstusliku võimekuse säilimist. Arusaamatuks jääb, kuidas hakatakse eesmärke rakendama. Tööstuse teekaart pole põhjalik ja ei anna ülevaadet tehnoloogilisest võimekusest, investeringu- ja energiavajadustest jms. Ebaselgeks jääb ka teekaartide õiguslik staatus. Eelnõuga peaksid KOV-id seadma kvantitatiivsed heite vähendamise eesmärgid ja koostama energia- ja kliimakavad, kuid puudub võimekus hinnata nende mõju ettevõtlusele. Pole selge, kuidas hakkavad KOV-id arvestama riiklikult oluliste tööstuse- ja energiainvesteringutega. Eelnõus mainitakse konkurentsivõimet, kuid selle tähendus jääb kliimaeesmärkide kõrval ebaselgeks. Kliimapoliitika edukust hinnates tuleb hinnata ka teisi eesmärke. Eesti Keemiatööstuse Liit polnud kaasatud eelnevalt mainitud uuringus ja protsessi ei hallata läbipaistvalt. Eelnõu peaks lisaks kliimapoliitilisele raamistikule olema usutav tööstuspoliitiline raamistik. Eesti Keemiatööstuse Liit ei toeta eelnõud.

Jüri Tiidermann ütles, et Eesti Turbaliidu hinnangul on eelnõu keeruline käsitleda seadusena ja seda tuleks hinnata deklaratiivse dokumendina. Kliimanetraalsuse eesmärki tuleb suhtuda realistlikult ning hinnata selle mõju Eesti majandusele, ettevõtluskeskkonnale ja konkurentsivõimele. Eelnõu on ebamäärane ja tulevikus oleks ministril või riigiasutusel võimalik mõjutada terve majandussektori tegevust. Ta tõi näiteks kaevandamiseks sobivate maardlate nimekirja määruse nr 87 muutmise. See tähendas sektorile olulisi piiranguid. Turbakaevandamise emissioone arvutatakse valesti ja turvast kategoriseeritakse kütusena, mitte aiandusturbana. Turbasektor pole 150 miljonit eurot investeerinud, sest 2030. aastaks oli

ette nähtud turbasektori 40% kahanemine. Eelnõu ebamäärane sõnastus loob täiendavaid võimalusi vaidlustada erinevaid majandustegevusega seotud lube ja otsuseid. Tagajärjeks on investeringukindluse vähenemine ja ettevõtluskeskkonna halvenemine. Kliimapoliitika kujundamisel tuleb lähtuda proportsionaalsuse põhimõttest. Eesti osa maailma kasvuhoonegaasidest on vaid 0,03%, kuid Hiina osakaal on näiteks 32%. Eesti peaks keskenduma majandusjuurdekasvu, energeetika julgeoleku ja ettevõtluskeskkonna tugevdamisele. Maksutululu kasv peab tulema majandusmahu suurenemisest. **Hanah Lahe** täpsustas, et varasem väide oli, et turbasektor on jätnud tegemata 150 miljoni euro suuruses investeringuid, sest riik töötab välja kliimaseadust. Eelnõu väljatöötamise käigus pole saavutatud kokkulepet turbatööstusega.

Karlis Goldstein märkis, et teekaart loetleb hulga tegevusi, kuid see on pigem tee, kui kaart. Puudub selgitus, millisel moel tegevused ellu viiakse ja oluline oleks jätkata sektoriga koostööd. Investeeringute tegemiseks eelnõust ega teekaartidest ei piisa. Eelnõu üldeesmärki toetatakse, majandus peab püsima ja olema konkurentsivõimelisem. Eksportivate tööstuste vaates on oluline, et olemas oleksid referentsid, maksev klient ja võimalus toodet parandada. Eesti riik peaks need aspektid tagama. Leitakse, et selgelt peaks olema esitatud vajalikud tegevused ja see kuidas eesmärgi soovitakse saavutada.

Jaan Lindmäe kommenteeris, et Metsa- ja Puidutööstuse Liit on aktiivselt osalenud kaasamisprotsessis. Loodusseadused on ülimuslikud ja mõjuvad ka seadusloomele. Soomlased tegid enda kliimaseadust 8 aastat ja seda tehti mitu korda ümber. Riigi ambitsioonid on suured ja eelnõu on palju edasi arenenud. Raamseaduse variant oleks hea ja selle alusel saaks edasi liikuda. Teekaardid tuleks tihedamalt siduda eelnõuga või määratleda paremini nende õiguslik staatus. Teekaardid tuleks teha valmis sektoreid kaasates ja arvestades vajalikke mõjuanalüüse. Kliimakindlalt tuleks majanduse konkurentsivõimet tõsta ja see tuleks sätestada ka seaduses.

Yoko Alender märkis, et eelmiste valimiste eel oli neljal erakonnal kliimaseaduse koostamine valimisprogrammis. Need erakonnad said üle 70% rahvamandaadi ja seetõttu on kliimaseaduse koostamine oluline.

Reigo Lehtla sõnas, et Eesti Linnade ja Valdade Liit toetab eelnõu eesmärki. Eelnõu visioon on võimalus, kuid KOV-e tuleb võimestada. Olulised on eelnõu §-d 14 ja 19, kuid seal on varjatud riskid, mis tulenevad rahastuse ebakindlusest, liigsest tsentraliseeritusest ja ebaproportsionaalsest lähenemisest. Riik ei saa KOV-idele kohustusi delegeerida ilma rahastuseta. Kliimakava täpsed nõuded peaks sätestama minister, kuid Eesti KOV-id on väga erineva võimekusega ja kliimakava ei tohi muutuda liigseks bürokraatiaks. Kliimanõukojas peaks olema esindatud ka Eesti Linnade ja Valdade Liit. KOV-idele peaks andma selged reeglid, tagama rahastuse ja otsuste paindlikkuse.

Tõnu Tuppits ütles, et ta on olnud kaasatud eelnõu koostamise protsessi ja EL-i vahendite kasutamisel osatakse ettevõtteid nõustada. Ettevõtluses on kliimamõjude hindamine omaks võetud kohustus ja andmete esitamine pole probleem. Eelnõust oodatakse selgust. Ise-majandavat ettevõtlust puudutab kliimamõjude vähendamine vaid valdkondlike erireeglite alusel. Raamseaduse ja teekaartide kombinatsioon tundub mõistlik lahendus, kuid tekib küsimus, kas teekaardid on kohustuslikud või üldist vabatahtlikku suunda näitavad juhendid. Kaaluda võiks teekaartide kinnitamist õigusaktidena ja anda ministrile volitusnorm. See lahendus võimaldaks eelnõu menetlusega edasi liikuda ja täpsustaks kohustusi hea õigusloome tava järgides. Hüppeliselt on kasvanud ettevõtete huvi panustada väiksema kliimamõjuga tööstusesse. EL-i kestlikule arengule suunatud üldregulatsioonide rakendamine Eestis on kergem, kui riigis on määratud väiksema kliimamõjuga ühiskonna kujundamine.

Tristan Saupõld tegi ettekande tugevama kliimakindla majanduse seaduse vajalikkusest (Lisa 2). Eesti vajab sisukamat ja tugevamat kliimakindla majanduse seadust, sest kliimamuutused

ei ole enam tulevikurisk, vaid juba praegu ühiskonnale ja majandusele suur kulu. Mõjud avalduvad inimeste tervises, taristus, põllumajanduses, metsanduses, elurikkuses ja ökosüsteemiteenustes. Samal ajal jääb Eesti mitmete kliimapoliitika näitajate poolest Euroopa Liidust maha. Nii Euroopa Komisjon kui ka OECD rõhutavad, et vaja on siduvaid sektoripõhiseid eesmärke, suuremat õiguskindlust ja selgeid teekaarte. Tugevam kliimaseadus aitaks vähendada riske, suunata investeeringuid ning tagada parema ligipääsu Euroopa Liidu ja avalikule rahastusele.

Kertu Birgit Anton andis ülevaate, miks on Eestile tarvis õiguspärasest kliimaseadusest (lisa 3). Eelnõukohane seadus peaks kehtestama õiguslikult siduvad üleriigilised ja sektoripõhised heite vähendamise eesmärgid, mis oleksid kooskõlas Eesti rahvusvaheliste kliimakoostustega ning annaksid proportsionaalse panuse 1,5 °C ja alla 2 °C eesmärkide saavutamisse. Kliimakindla majanduse seadus liigub küll kliimaregulatsiooni loomise suunas, kuid seda tuleks parandada kahel viisil: seada oluliselt ambitsioonikamad üleriigilised eesmärgid ning kehtestada sektorite eesmärgid otse seaduses.

Maia-Liisa Anton selgitas, millist kliimaseadust on Eestile vaja (lisa 4). Eesti vajab tugevat, teaduspõhist ja ambitsioonikat kliimaseadust, mis annaks ühiskonnale selge suuna kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks. Seadus peaks tagama põhiõiguste kaitse ning toetama majanduse pikaajalist jätkusuutlikkust ja kliimakindlust. Selleks on oluline lõpetada investeeringud fossiilkütustesse ning seada selged valdkondlikud heite vähendamise eesmärgid. Praegustes teekaartides puuduvad mitmes sektoris konkreetsete numbrilised eesmärgid, mistõttu ei ole piisavalt selge, kuidas riigi üldised kliimaeesmärgid tegelikult saavutatakse. Lisaks on vaja toimivat mehhanismi kliimamõjuga tegevuste reguleerimiseks, et tagada heitmete vähenemine ka juba välja antud või tulevikus antavate lubade puhul. Kokkuvõttes peaks kliimaseadus olema siduvam, selgem ja tõhusam, et Eesti liiguks usaldusväärset kliimanetraalsuse suunas.

Robert Pappel ütles, et eelnõu on vaja ühiskonnana kliimamuutuste üleelamiseks ja nendega kohanemiseks. Vähendada peab heitmeid ja suurendama süsiniku sidumist. Eelnõu on vaja eelkõige tulevaste põlvkondade jaoks, kes veel ei saa sõna sekka öelda. Noored peavad elama kliimamuutuste tagajärgedega ja otsuste tegelik mõju ning koormus langeb järgmise põlvkonna eluperioodi. Kliimamuutuste mõjud on juba praegu kohal ja need mõjud ei tohiks süveneda. Kui otsuseid praegu ei teha, siis tuleb tulevikus neid teha topeltkoormusega. Praegune põlvkond peab kujundama poliitikat viisil, mis ei kahjusta tulevaste põlvkondade võimalusi kasutada oma õigusi ja elada vähemalt samaväärsetes tingimustes. Eelmainitud põhimõtte tuleb Pariisi leppes ja põhiseadusest. Põlvkondade vaheline õiglus pole vastuolus õiglase ülemineku põhimõttega. Arvestada tuleb Ida-Virumaa sotsiaalmajanduslikku olukorda, kuid Praxsise uuring näitab, et Ida-Virumaalt lahkuvad noored juba praegu. Noorte nimel tuleks arvesse võtta tulevaste põlvkondade huve.

Linda Lees märkis, et noored juba elavad kliimamuutuste keskkonnas. Kriitilise tähtsusega on, et noori kaasatakse protsessi. Noorte keskkonnanõukogu esindab noorte huve, kuid sisendi arvesse võtmine on seni olnud kesine. Eelnõule on tehtud ettepanekuid, et eelnõu oleks teaduspõhisem, tugineks ekspertteadmistele ja arvestataks looduspõhiste lahendustega. Eelnõu peaks looma tugevama rahastusraamistiku kliimaeesmärkide saavutamiseks. Enamik erakondi lubasid valimistel kliimaseaduse vastu võtta.

Eva Truuverk sõnas, et eelnõu koostamise protsess on olnud huvitav, kuid probleem on ootuste juhtimises. Paljud ootavad, et ühe seadusega lahendatakse kõigi mured. Praegu on parem vastu võtta raameelnõu ja teiste küsimustega edasi tegeleda.

Laura Rimmelgas kommenteeris, et Eestis on kehtiv kliimanetraalsuse eesmärk aastaks 2050 ja vahe-eesmärk aastaks 2035. Aruteludes keskkonnamõjuhindajatega on tõusetunud küsimus, et väga paljude tegevuste puhul tuleb hinnata keskkonnamõju. Uuringu eesmärk oli

saada esmane sisend, millal peaks mõju hindama ja millal mitte. Uuringu koostaja ettepanek selle rakendatavuse kohta vaadatakse läbi koos ettevõtetega ja keskkonnamõju hindajatega. Turbaarvutuses on metoodilisi lahendusi, mida riik saab kaaluda, kuid on ka lahendusi, mida üksi riigina teha ei saa. Riigisisised arendused on töös. Rootsi kasutab arvutustes pikemat aegrida ja arvestatakse parimaid praktikad. **Janika Laht** täiendas, et ajakirjanduses ringleb väide, et turbaheidet arvutatakse valesti. See väide on vale, sest lähtutakse valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli metoodikast, mis on selgelt aiandusturbale. Metoodikat on võimalik täpsustada.

Laura Remmelgas ütles, et teekaardid ei sea piiranguid, kuid seal tuuakse välja tegevussuunad, mille pealt heite vähendamist saavutada. Tööstuse teekaart koos ühiste kavatsuste kokkuleppega annab hea aluse detailseteks sammudeks ja edasi liikumiseks. Toidujulgeolekut on püütud põhimõtetes peegeldada ja sellega on arvestatud eesmärkide arvutustes. Toidutootmist ei piirata ja põllumajanduse panus peab tulema täppislahendustest ning sektori positiivsest arengust. Ligi 80% KOV-idest on juba kliima- ja energiakavad olemas, kuid need on koostatud erinevatel alustel. Juhised ühtlustavad kavade koostamise metoodilisi aluseid. Vajadus teekaartide koostamiseks olemasolevate arengukavade kõrval lähtub sellest, et teekaardis toodud eesmärk on suurem kui praeguses arengukavas kehtestatu. Teekaardis saab meetmeid testida ja läbi arutada, mis on samuti sisendiks arengukavade uuendamiseks.

Mait Klaassen sõnas, et eelnõu on hea ja katab paljusid valdkondi. Teekaart peab olema suunda näitav dokument, mille kasutamisel jõutakse eesmärgini. Ta uuris, kas valdkondlikud seadused saaks viia eelnõuga kooskõlla. **Laura Remmelgas** vastas, et ühte seadusesse ei saa kõiki regulatsioone sisse kirjutada. Kui on vajadus regulatsioone uuendada, siis muudatused räägitakse läbi huvirühmadega ja edasi toimub tavapärane seadusloomeprotsess.

Hanah Lahe lausus, et kliimanõukogu jälgib seaduse täitmise teaduspõhisust. Kuid samas ei vasta Euroopa rohelepe Pariisi kliimaleppele ja Eesti taotleb suuremat paindlikkust kliimaeesmärkide täitmisel. Ta uuris, kuidas need kaks aspekti omavahel haakuma peaksid. Ta ütles, et Eesti Kaubandus-Tööstuskoda märkis, et palju on ebamäärasust, kuid samas sooviti, et eelnõus oleksid detailid. Ta küsis, mida täpsemalt soovib Eesti Kaubandus-Tööstuskoda. **Kertu Birgit Anton** vastas, et Eestile tulevad standardid ja kohustused inimõiguste kaitsest ning põhiõiguste kaitsest. Eesti saab teha rohkem, kui EL-is kokku lepitud ja Pariisi leppest tulenevad riigile kohustused otse. Kui EL-i ühisest pingutusest ei piisa, siis on Eestil siiski kohustus tagada eesmärkide täitmine. Kui riigid ei täida kohustusi, siis võib riigi võtta vastutusele rahvusvahelise õiguse alusel ja kohustada riiki tasuma reparatsioone. **Marko Udras** märkis, et ettevõtete üldine ootus on, et eelnõu annaks õiguskindluse. Eelnõu ei anna tuleviku osas selgust, kuid samas ei soovita ka, et tulevikus ei tohiks Eestis tööstust olla. Tuleb leida mõistlik suund, mis arvestab keskkonnaeesmärkide ja majandusliku olukorraga. Üldine raamistik on siiski parem, kui käskude ja keeldude sätestamine.

Jüri Jaanson sõnas, et istungil on esindatud paljude huvigruppide huvid. Eelnõu tugev kül on, et seal on sätestatud selgelt arusaadavad kliimaeesmärgid, kuid nendeni liikumiseks on vaja teekaarte. Ta tõi näite spordist, kus on oluline seada eesmärk ja tee sinna jõudmiseks. Vahel või juhtuda, et tee eesmärgini siiski ei vii ja ta uuris, mis on sellisel puhul Kliimaministeeriumil plaanis. **Laura Remmelgas** vastas, et teekaarte tuleb vaadata eelnõu ja kliimaaruandluse protsessiga koos. Igal aastal vaadatakse, kuidas üldeesmärkide suunas liigutakse ning tehakse prognoosid ja vahearuanded. Kui on näha, et mõnes sektoris jääb eesmärgist puudu või mõni sektor teeb rohkem, siis on võimalik vastutust jagada. Eesmärkides on arvestatud paindlikkust ja tegevustes on valdkondlik minister koostöös Kliimaministeeriumiga valdkondlik eestvedaja.

Urmas Reinsalu lausus, et kõik huvigrupid pole istungil esindatud ja puudu on omanikud, tarbijad, kaubandussektor, transpordisektor, müügisektor jpm. Eesmärk 55 raames lubas

ministeerium arvutada, kui palju maksab meetmete elluviimine. Eesti soovib rohkem paindlikkust heitkogustega kauplemissüsteemi ja taastuvenergia direktiivi osas, kuid võetud on ka kliimaeesmärgid. Riigis on puudu EL-i rohepöörde käsitlus vastavalt Eesti ja EL-i rahvusvahelistele majandushuvidele ning konkurentsivõimele. Tegemist on asendustegevusega ja eelnõu ei peaks edasi menetlema. Turbasektoril on jäänud viimastel aastatel investeerimata 150 miljonit eurot, kuid need summad võivad teistes sektorites olla oluliselt suuremad. Metsa- ja keemiatööstused on samuti viidanud investeerimise probleemidele. Ta küsis, mida sisaldas turbasektori 150 miljoni euro suurune ära jäänud investeering. **Jüri Tiidermann** vastas, et 150 miljoni euro suuruse investeeringu ära jäämine pole vaeväide, sest see väide tekkis liikmete hulgas läbi viidud küsitluse tulemusena. Investeering sisaldas eelkõige ümbertöötlemise võimsusi. Vajalik on investeeringukindlus umbes 25 aasta lõikes. Turbaarvutuse printsiibid on siiski väärad. **Kärt Alaküla** vastas, et EL-i Keemiatööstuste Liit on analüüsinud, et alates 2022. aastast on palju tootmisvõimsusi suletud ja investeeringud on kukkunud sisuliselt nulli.

Tiit Maran kommenteeris, et arvestama peaks ka, kui kalliks läheb maksma tegematus. Eelnõu on pigem deklaratiivne ja seda tuleb hakata sisustama. Riigikogus tuleb hakata eelnõuga tööd tegema, kuid aega on väga vähe.

Tarmo Tamm ütles, et teekaardid võib kinnitada minister, Vabariigi Valitsus või Riigikogu ja ta uuris, millist varianti sooviksid huvigrupid. **Kärt Alaküla** märkis, et tööstuse teekaart ei käsitle Eesti tööstust. Algselt peaks selgitama välja kõik meetmed eesmärkideni jõudmiseks ja siis panema eesmärgi. Hetkel on protsess olnud vastupidine ja sektor on sellest tulenevalt keerulises seisus. **Kati Rostfeldt** sõnas, et oluline on, et teekaartide koostamisel oleks kaasatud huvitatud sektorid. Kohustused ja piirangud peaksid tulenema seadusest ja paika peaks panema teekaardi õigusliku staatuse. **Marko Udras** märkis, et teekaart peaks olema riigi ja sektori omavaheline kokkulepe. **Evelin Lopman** lausus, et teekaardi sisu määrab ära selle vormi. Õigusnorme on vaja puhuks, kui sektor ja riik ei suuda kokkulepet leida. Ei saa loota, et sektorid ise jõuavad eesmärgini ja kohustused tuleb ette näha seaduses. **Jaan Lindmäe** sõnas, et vaid seadusega saab sektorile panna kohustusi ja piirangud. **Maia-Liisa Anton** lisas, et keskkonda puudutavaid otsuseid tehes peavad olema kaasatud ka keskkonnaühendused. Teekaardi vajadus jääb siiski ebaselgeks, kuna selle vorm on samuti ebaselge.

Yoko Alender ütles lõpetuseks, et raamseadusega võtab riik endale kohustuse jälgida, et Eesti jõuab valitud tempos 2050. aastaks kliimanetraalsuseni. Teadusnõukoda jälgib trajektoiril liikumist ja eesmärkideni jõudmist. Koostöö kõikide osapooltega on oluline ja ta lootis, et kliimakindla majanduse seaduse eelnõu saab seadusena vastu võetud.

2. Info ja muud küsimused

Infot ja muid küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Yoko Alender
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Elise Ernesaks
protokollija